

ньому – більш мобільними. І навіть ще в період студентства молодь має змогу обирати різні програми для поїздки за кордон на навчання або для заробітку та втілювати на практиці навички міжкультурного спілкування, які вони отримали під час навчання, та повернувшись, поділитись досвідом реальних ситуацій спілкування. Враховуючи те, що особливо під час поїздок студенти спілкуються з однолітками з різних країн, доцільно на заняттях з іноземної мови давати інформацію не тільки про культурні особливості країн мови, що вивчається, а допомогти студентам стати обізнаними в основних правилах поведінки, що прийняті в різних культурах, особливо в тих, які то пов'язані з різними віросповіданнями. Предмет “Іноземна мова” дає чудову нагоду підготувати студента до спілкування з різними людьми на матеріалах порівняння різних культур.

Міжкультурна комунікація має чітко виражену прикладну орієнтацію. Це набір навичок, якими можна та необхідно володіти. У першу чергу, це необхідно тим, чия професійна діяльність пов'язана із взаємодією між культурами, коли помилки та невдачі приводять до інших провалів – на переговорах, у роботі колективу або до соціальної напруженості. Тому компетенція у сфері міжкультурної комунікації стає важливою складовою професійної підготовки спеціаліста.

У всі часи в бізнесі цінилося вміння спілкуватися з партнером. Але робити це грамотно з урахуванням усіх умов далеко не просто. Для цього необхідно володіти конкретними знаннями та високою культурою спілкування, особливо сьогодні, коли сформувався принцип взаємовигідності та співробітництва. Вхід нашої країни у світову економіку не є легким та залежить від багатьох факторів. Своє місце у світовій економіці треба виборювати. Одним з основних критеріїв професійності фахівця в бізнесі є його комунікативно-мовна компетенція, бо бездоганне володіння словом як інструментом професійної діяльності визначає успішність цієї діяльності. Є багато історичних прикладів тих наслідків, до яких може призвести непорозуміння та зневажлива поведінка представників однієї культури до іншої не тільки у сфері бізнесу.

Висновки. Формування міжкультурної компетенції студентів економічних спеціальностей за допомогою іноземної мови пов'язано з цілями та завданнями економічної професійної освіти, що орієнтує студентів на сучасну міжнародну економічну практику. Теза про одночасне вивчення іноземної мови та культури країни мови, що вивчається, вказує на те, що мета навчання іноземної мови, а отже, всього навчального процесу потребує корегування.

Література

1. Рябов Г.П. Межкультурная коммуникация в политике, экономике, образовании, юриспруденции / Г.П. Рябов // Зусман В. Межкультурная коммуникация : учеб. пособ. / В. Зусман, А. Фролов. – Нижний Новгород, 2001. – 320 с.
2. Скубашевська Т.С. Проблема толерантності у зрізі міжнародного діалогу / Т.С. Скубашевська // Практична філософія. – 2004. – № 4. – С. 108–113.
3. Саєнко Н.В. Культурологічний підхід до навчання іноземних мов у вищих технічних навчальних закладах : монографія / Н.В. Саєнко. – Х. : ХНАДУ, 2008. – 344 с.

ПОНОМАРЬОВ В.О.

МОДЕЛЬ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ТРЕНЕРА АТЛЕТИЧНОЇ ГІМНАСТИКИ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ

Виконуючи державне завдання, науковці, які працюють над проблемами професійної підготовки фахівців з фізичної культури, наголошують на важливості таких

її аспектів: теоретико-методичного й фізичного (С.М. Канішевський, Б.М. Шиян), професійно-педагогічної спрямованості (Н.Ю. Зубанова, О.В. Федик), психолого-педагогічних основ навчання (О.П. Федик), розвитку професійно важливих здібностей (Л.М. Головата, В.Т. Ялович), використання диференційованого підходу (А.В. Цьось), оптимізації навчально-тренувального процесу (О.Ц. Демінський).

З різних поглядів автори декларують постановку типових для теорії й методики професійної освіти фахівців у галузі “фізичне виховання” проблем, пов’язаних з педагогічним професіоналізмом випускників. Як теоретики, так і практики наголошують на тому, що великі перспективи вдосконалення зазначених фахівців полягають у підвищенні їх педагогічної культури. Остання теза стосується й тренерів з атлетичної гімнастики, які є суб’єктами нашого дослідження.

Метою статті є виствітлення моделі процесу формування професійно-педагогічної компетентності майбутнього тренера атлетичної гімнастики у фаховій підготовці.

Спираючись, з одного боку, на логіку навчального процесу ВНЗ, а з іншого – на визначені нами у попередніх статтях педагогічні умови, ми виділили в процесі формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх тренерів з атлетичної гімнастики чотири етапи. Дамо характеристику кожному з них.

Емоційно-мотиваційний етап – спрямований на засвоєння студентами досвіду кращих тренерів з атлетичної гімнастики, а також на створення орієнтира для їх професійного розвитку.

В основу добору методів на цьому етапі покладено механізм “підкріплення”, пусковим імпульсом якого є позитивні емоції при ознайомленні з майбутньою професією та задоволення від результатів виконаної діяльності. Тому основними методами на цьому етапі є діалогічні (лекції, спілкування з кращими тренерами атлетичної гімнастики, бесіди), використання яких відбуватиметься в межах дисципліни СПВ у першому семестрі на лекціях та практичних заняттях.

Результатом етапу має стати формування ціннісно-емоційного ставлення до педагогічної діяльності, що виражається в позитивному ставленні студента до професії, впевненості у своєму виборі, задоволеності ним, усвідомленні важливості педагогічної складової професійної діяльності.

Теоретичний етап – спрямований на засвоєння студентами педагогічних і психологічних знань та вмінь, які створюють основу професійно-педагогічної компетентності. За нашим задумом, це відбуватиметься на предметах циклу гуманітарних дисциплін, таких як “Педагогіка”, “Психологія” та інші з 1-го до 6-го семестру.

Основними методами та формами на цьому етапі є традиційні методи і форми профільних дисциплін.

Результатом другого етапу стане набуття студентами знань та вмінь, що потенційно необхідні в професійній діяльності тренера з атлетичної гімнастики.

Практичний етап – спрямований на отримання майбутніми тренерами з атлетичної гімнастики досвіду педагогічного спілкування в квазіпрофесійній (тренінги, ділові ігри, аналіз ситуацій) та практичній діяльності (самостійне проведення тренувань). На цьому етапі використовуються також дискусії та відеоспостереження за квазіпрофесійною діяльністю для сприяння самоспостереженню, самодослідженню та самоаналізу студентів.

За нашим задумом, найбільш концентровано це відбуватиметься в модулі “Персональний тренінг” у межах дисципліни “Атлетизм” у 6-му семестрі та виробничої практики у 8-му семестрі.

Очікуваним результатом етапу є інтеріоризація здобутих раніше знань та вмінь в особистий педагогічний досвід студента.

Інтеграційний етап – спрямований на інтеграцію знань, умінь, досвіду майбутнього тренера з атлетичної гімнастики в контексті майбутньої професійної діяльності.

Педагогічними методами, що використовуються на цьому етапі, виступають тестування навчальних досягнень студентів, еволюація, систематизація дидактичного матеріалу тощо.

За нашим задумом, зазначені методи використовуватимуться на спеціально створених двотижневих тренерських курсах у 9-му семестрі.

Результатом цього етапу має стати інтеграція знань, умінь та досвіду, що веде до формування остаточної готовності студентів до професійної діяльності тренерів з атлетичної гімнастики.

Процес формування професійно-педагогічної компетентності у студентів ми розглядаємо як послідовне “накопичення” результатів кожного з етапів, на фоні регулярного систематичного тренування з атлетичної гімнастики, яке відбувається під час занять з СПВ з 1-го до 8-го семестру.

У результаті формувального впливу ми очікуємо виконання поставлених завдань, а саме:

- формування професійних знань з теорії і методики атлетичної гімнастики, а також спеціальних педагогічних та психологічних знань;
- оволодіння необхідним комплексом педагогічних умінь, таких як комунікативні вміння; уміння професійно-педагогічної взаємодії в різноманітних професійних ситуаціях; уміння саморегуляції під час реалізації компетентності; уміння адекватного оцінювання результатів педагогічної взаємодії зі споживачами послуг тощо;
- формування ціннісно-емоційного ставлення до педагогічної діяльності та професійної підготовки, а саме: розуміння внутрішнього світу іншої людини, здатності співчувати, установок на гуманістичну спрямованість професійної діяльності тощо.

Загальним результатом процесу формування має бути ініціація істотних зрушень у сформованості професійно-педагогічної компетентності майбутніх тренерів з атлетичної гімнастики.

Узагальнення сформульованих положень відображено в моделі (від франц. *modele* – зразок) процесу формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх тренерів з атлетичної гімнастики, яку вслід за І.П. Підласим розуміємо як уявлену подумки або матеріально реалізовану систему, що адекватно відображає предмет дослідження й здатна замінювати його так, що вивчення моделі дає змогу отримати нову інформацію про цей об’єкт [1, с. 66]. У нашій роботі необхідність такого заміщення зумовлена тим, що педагогічна дійсність постає перед нами як сукупність великої кількості процесів, тісно пов’язаних між собою. Тому для дослідження окремого процесу його потрібно виокремити з-поміж інших для того, щоб уникнути “шумів” [2, с. 101]. У створеній нами моделі поєднуються мета, завдання, базові положення, педагогічні умови, етапи та очікувані результати формування культури професійної самореалізації майбутніх учителів фізичного виховання (див. рис.).

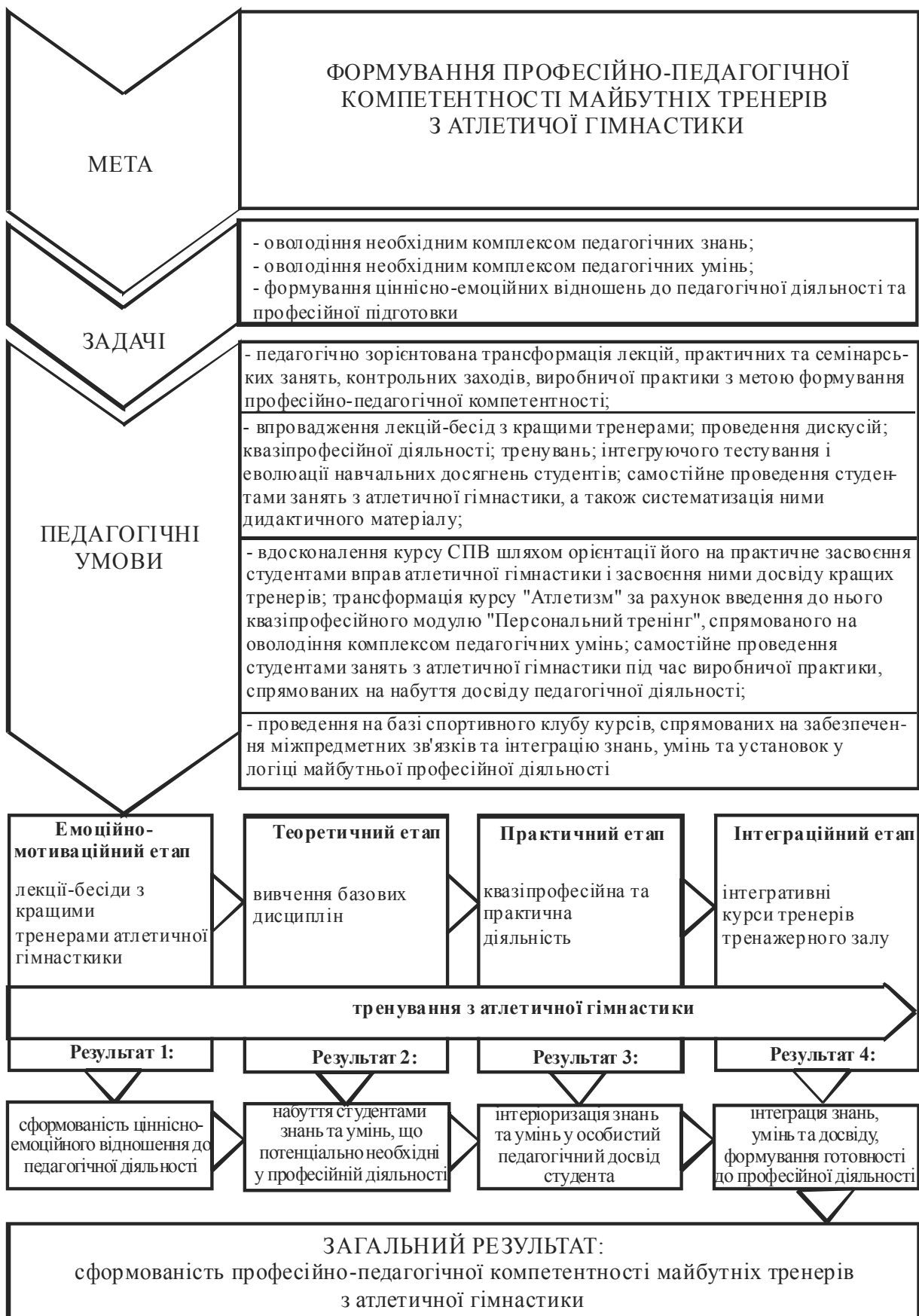

Рис. Модель процесу формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх тренерів з атлетичної гімнастики

Висновки. Отже, процес формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх тренерів з атлетичної гімнастики включає такі етапи:

- емоційно-мотиваційний – спрямований на засвоєння студентами досвіду кращих тренерів з атлетичної гімнастики, а також на створення орієнтира для їх професійного розвитку;
- теоретичний – спрямований на засвоєння студентами професійно зорієнтованих педагогічних та психологічних знань і вмінь, які становлять основу професійно-педагогічної компетентності;
- практичний – спрямований на отримання майбутніми тренерами з атлетичної гімнастики досвіду педагогічного спілкування в квазіпрофесійній (тренінги, ділові ігри, аналіз ситуацій) та практичній діяльності (самостійного проведення тренувань);
- інтеграційний – спрямований на інтеграцію знань, умінь, досвіду майбутнього тренера з атлетичної гімнастики в контексті майбутньої професійної діяльності.

Література

1. Подласый И.П. Педагогика. Новый курс : учеб. для студ. пед. вузов : в 2 кн. / И.П. Подласый. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. – 576 с.
2. Мазін В.М. Формування культури професійної самореалізації майбутніх учителів фізичного виховання : дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04 / В.М. Мазін. – Запоріжжя, 2008. – 222 с.

ПОПОВА Л.Д.

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ (ДО 205-РІЧЧЯ З ДНЯ ЗАСНУВАННЯ)

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди – один із найстаріших навчальних педагогічних закладів України. Його історія тісно переплітається з історією Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Ще до відкриття Харківського, Казанського та інших університетів було затверджено положення від 24 січня 1803 р. про те, що “кожен університет повинен мати учительський або педагогічний інститут”. Статут Харківського університету, затверджений Указом імператора Олександра I у 1804 р., мав окремий розділ “Про педагогічний інститут”, у якому визначена мета, структура та організація роботи педагогічного інституту. Згідно з цією главою педагогічний інститут повинен був готувати вчителів для середніх шкіл округу і поряд з цим давати спеціальну педагогічну підготовку кандидатам на різні викладацькі посади у вищих навчальних закладах.

Мета статі – розглянути основні періоди становлення та розвитку Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди; розкрити його внесок у підготовку педагогічних і науково-педагогічних кадрів для середньої та вищої школи; розглянути можливості творчого використання набутого досвіду в сучасних умовах.

Перші кроки становлення інституту, як і народження будь-якого навчального закладу, були пов’язані зі значними труднощами. Не було не лише навчальних планів, але й достатньої кількості викладачів і студентів. Тільки у вересні 1811 р. до аудиторії ввійшли перші студенти педагогічного інституту. Першим його дирек-